

UCHWAŁA

Dnia 18 lipca 2014 r.

Sąd Najwyższy - Sąd Dyscyplinarny w składzie:

SSN Wiesław Błuś (przewodniczący)

SSN Józef Iwulski

SSN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

Protokolant Marcin Szlaga

w sprawie **K. Z.**

sędziego Sądu Rejonowego w [...]

po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 18 lipca 2014 r.,

zażalenia, wniesionego przez Prokuraturę Apelacyjną

na uchwałę Sądu Apelacyjnego - Sądu Dyscyplinarnego w [...]

z dnia 11 kwietnia 2014 r.,

w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej,

utrzymuje w mocy zaskarżoną uchwałę.

UZASADNIENIE

Prokurator Apelacyjny wystąpił do Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego w [...] z wnioskiem o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego Sądu Rejonowego K. Z. za czyny polegające na tym, że:

- I. w okresie od marca do września 2002r. w [...], będąc sędzią tamtejszego Sądu Rejonowego, udzieliła pomocy P. J. i M. K. do wręczenia korzyści majątkowej, pośrednicząc w przekazaniu pieniędzy w kwocie 30.000 zł oraz 7.000 dolarów amerykańskich I. P. – prokurator Prokuratury Rejonowej w [...], w zamian za naruszenie przez I. P. powszechnie obowiązującego prawa, poprzez wydanie

niezasadnego postanowienia o umorzeniu postępowania przygotowawczego prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową o sygn. akt [...] przeciwko P. J., podejrzanemu o popełnienie przestępstw z art 279§1 k.k., tj. o czyn z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 229 § 1 i 3 k.k.;

- II. w okresie 2003/2004 w [...], będąc sędzią tamtejszego Sądu Rejonowego wywołała przekonanie u M. K., że posiada wpływy w Prokuraturze Okręgowej w [...] i podjęła się pośrednictwa w załatwieniu uchylecia środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania zastosowanego postanowieniem Sądu Rejonowego w [...] z dnia 30 maja 2003 r., sygn. akt [...], na okres 14 dni wobec podejrzanego P. J., w toku postępowania przygotowawczego, prowadzonego przez Prokuraturę Okręgową, w zamian za przyjęcie korzyści majątkowej w kwocie 5000,- złotych, tj. o czyn z art. 230 § 1 k.k.

Uchwałą z dnia 11 kwietnia 2014r. Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny odmówił wydania zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego Sądu Rejonowego K. Z. za czyny opisane we wniosku Prokuratora Apelacyjnego z dnia 21 lutego 2014 r. Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny uznał, że dowody przedstawione we wniosku o pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej nie dawały podstaw do stwierdzenia, że zachodzi dostatecznie uzasadnione podejrzenie popełnienia przez sędziego przestępstw. Wskazał przy tym na rażące sprzeczności i niekonsekwencje w zeznaniach i wyjaśnieniach M. K. oraz wyjaśnieniach P. J., dotyczących zarówno okoliczności wyczerpujących znamiona przypisywanych sędziemu przestępstw, jak również okoliczności mających uwiarygodnić te zeznania i wyjaśnienia. Podkreślił, że sprzeczności te dotyczą dat popełnienia opisanych we wniosku czynów, wskazywanych przez P. J. i M. K., rozbieżnych z datami wskazanymi w ich opisie oraz przebiegu rzekomego wręczania korzyści majątkowych. Sąd zdyskwalifikował relacje P. J. i M. K., gdyż były one niekonsekwentne, niespójne i wykluczające się. Ich wiarygodność nie została potwierdzona innymi dowodami. Zostały one złożone po upływie znacznego okresu od wskazanego we wniosku czasu popełnienia objętych nim czynów. Czas ten umożliwił wymienionym osobom (uprzednio karanym) uknuć intrygi, na co wskazuje również fakt, że P. J. obciążał popełnieniem przestępstw korupcyjnych kilkadziesiąt osób, w tym wielu sędziów i funkcjonariuszy policji. Okoliczności wskazywanych przez P. J. i M. K. nie potwierdziła analiza akt postępowania przygotowawczego prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową w

[...] przeciwko P. J. podejrzanemu o popełnienie przestępstw z art. 279 § 1 k.k. Sąd zauważył, że wniosek Prokuratora Apelacyjnego nie zawiera informacji, czy wskutek kontroli tego postępowania przez Prokuraturę Okręgową były podjęte czynności przewidziane w rozdziale 37 k.p.k., związane z nadzorem prokuratora nad postępowaniem przygotowawczym, czy wszczęto postępowanie dyscyplinarne lub karne w stosunku do osób odpowiedzialnych za podjęcie decyzji o umorzeniu postępowania i jego zatwierdzeniu i czy toczyło się postępowanie karne przeciwko prokurator I. P. o czyn zarzucany sędziemu w punkcie pierwszym wniosku.

Rozstrzygnięcie to zaskarżył zażaleniem Prokurator Prokuratury Apelacyjnej, zarzucając błąd w ustaleniach faktycznych, polegający na przyjęciu wadliwych ocen i wniosków, podczas gdy właściwa ocena zgromadzonego materiału dowodowego, w tym w szczególności zeznań P. J. i M. K. oraz analiza akt postępowania [...] Prokuratury Rejonowej przeciwko P. J. powinna prowadzić do podjęcia uchwały zezwalającej na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej.

Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny zważył, co następuje:

Dokonując oceny prawidłowości zaskarżonej uchwały, należy podkreślić, że celem postępowania o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej (art. 80 § 1 u.s.p.), a więc o uchylenie immunitetu sędziowskiego, nie jest przesądzenie o odpowiedzialności karnej sędziego, gdyż jest to materia zastrzeżona do wyłącznej kompetencji sądu w ramach postępowania karnego. Immunitet sędziowski stanowi istotną gwarancję niezawisłości sędziowskiej; bowiem chroni wolność decyzji procesowej podejmowanej przez sędziego i zapobiega wywieraniu na niego nieformalnego nacisku środkami przewidzianymi w postępowaniu karnym, np. przez wszczęcie postępowania karnego opartego na bezpodstawnych zarzutach, celem wywarcia presji na sędziego w prowadzonej przez niego sprawie. Immunitet chroni sędziego od potencjalnych szykan ze strony organów ścigania (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2002 r., SNO 41/02, OSNSD 2002, nr I-II, poz. 43), ma na celu zabezpieczenie niezawisłości sędziowskiej przez stworzenie ochrony przed możliwymi szykanami, ale nie może tworzyć swoistego przywileju bezkarności sędziego (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2003 r., SNO 28/03, OSNSD 2003, nr I, poz. 40); jego celem jest ochrona zaufania publicznego do wymiaru sprawiedliwości, aby zapobiegać pochopnemu podważaniu powagi wymiaru sprawiedliwości, a nie ochrona grupy funkcjonariuszy państwowych przed

odpowiedzialnością karną za popełnione przestępstwa (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2005 r., SNO 44/05, OSNSD 2005, poz. 24). Instytucja immunitetu sędziowskiego jako jeden z elementów gwarancji niezawisłości sędziowskiej ma przede wszystkim służyć interesowi wymiaru sprawiedliwości. Interes zaś samego sędziego powinien być postrzegany przez pryzmat drugiej racji istnienia tego immunitetu, a mianowicie domniemania uczciwości sędziego jako osoby o nieskazitelnym charakterze, spełniającej najwyższe wymagania zawodowe i moralne (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2004 r., SNO 28/04, OSNSD 2004, nr II, poz. 37). W celu utrzymania ustrojowych gwarancji praw obywatelskich oraz zapobieżenia zjawiskom pochoptego podważania powagi wymiaru sprawiedliwości i społecznego zaufania do niego Konstytucja ustanawia, a Prawo o ustroju sądów powszechnych w art. 80 precyzuje, warunki zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej. W przypadku czynów ściganych z oskarżenia publicznego, jest to - w pewnym sensie - kontrola czynności polegających na stwierdzeniu przesłanek postawienia zarzutu popełnienia przestępstwa (art. 313 § 1 k.p.k.). Z tego punktu widzenia, potrzeba zapewnienia takiej kontroli jest uzasadniona tym, że organem wszczynającym postępowanie karne przeciwko osobie i decydującym o skierowaniu do sądu aktu oskarżenia jest prokurator, czyli funkcjonariusz publiczny, co prawda niezależny (art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze, tekst jedn.: Dz. U. z 2001 r. Nr 21, poz. 206 ze zm.), lecz nie wyposażony w atrybut niezawisłości (na przykład w odróżnieniu od sędziego śledczego). Instytucja immunitetu sędziowskiego jest zatem niezbędna dla zapewnienia obywatelom pełnej gwarancji niezależności sądów (niezawisłości sędziów) w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości, gdyż o wszczęciu postępowania przeciwko sędziemu (postawieniu zarzutów) decyduje organ nieposiadający przymiotu niezawisłości (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2007r., SNO 58/07, OSNSD 2007, poz. 11).

Z tych względów, obowiązkiem sądu dyscyplinarnego, w ramach postępowania wywołanego wnioskiem oskarżyciela o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego, jest zbadanie przedstawionych przez wnioskodawcę materiałów dowodowych, w celu stwierdzenia, czy zachodzi dostatecznie uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa przez sędziego (art. 80 § 2c Prawa o u.s.p.). Kontrola ta ma charakter merytoryczny, chociaż nie wymaga tak wysokiego poziomu przekonania sądu o popełnieniu czynu i winie sprawcy, jak w przypadku orzekania w postępowaniu karnym.

Wyrażenie zgody na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej wymaga zaistnienia tylko dostatecznie uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa, czyli prawdopodobieństwa, ale o stopniu wyższym niż zwykle. Jest to przesłanka podobna do ustanowionego w art. 313 § 1 k.p.k. warunku sporządzenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów. Także dokonanie tej czynności procesowej postawienia zarzutów powinno być poprzedzone rozważeniem zebranego materiału dowodowego w celu jego oceny pod kątem dostatecznego uzasadnienia popełnienia przestępstwa. Ocena sądu dyscyplinarnego w sprawie zgody na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej powinna być podobna, jednakże ze wskazanych względów ustrojowych, prawdopodobieństwo popełnienia przez sędziego przestępstwa powinno być wyższe niż w ramach normalnego postępowania przygotowawczego. Zezwolenie na ściganie sędziego nie może być decyzją arbitralną, lecz musi być podjęte przez sąd dyscyplinarny z pełnym obiektywizmem i przy respektowaniu konstytucyjnej zasady legalizmu wyrażonej w art. 7 Konstytucji RP (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2002 r., SNO 23/02, OSNSD 2002, nr I-II, poz. 32). Skoro przesłanką uchylenia immunitetu jest "dostatecznie uzasadnione podejrzenie", że sędzia popełnił przestępstwo, to sąd dyscyplinarny może zezwolić na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej sądowej jedynie w takim przypadku, gdy zostały zgromadzone dostateczne dowody potwierdzające zasadność zarzutu popełnienia przez sędziego przestępstwa. Dopóki takie dowody nie zostaną przedstawione przez wnioskodawcę, dopóty nie ma podstaw do uchylenia immunitetu. Podejrzenie popełnienia przestępstwa musi być przy tym w pełni uzasadnione, nienasuujące żadnych istotnych wątpliwości lub zastrzeżeń, zarówno co do popełnienia samego czynu, jak i występowania innych znamion objętych przez ustawę ramami zasad odpowiedzialności karnej.

Zwrot "dostatecznie uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa" ma charakter nieostry i dlatego ocena, czy określona nim przesłanka została spełniona, zależy zawsze od konkretnych okoliczności sprawy, ustalonych na podstawie przedstawionego przez wnioskodawcę i należycie ocenionego materiału dowodowego.

W orzecznictwie podkreśla się, że do wydania uchwały są niezbędne dowody - ocenione obiektywnie - na podstawie których można podejrzewać, że miało miejsce przestępstwo. Nie jest oczywiście wymagane przekonanie o winie, ale też nie wystarcza samo przypuszczenie, że było tak, jak we wniosku. To dostatecznie uzasadnione

podejrzanie popełnienia przez sędziego przestępstwa może oczywiście być oparte na wyjaśnieniach osoby oskarżonej w innej sprawie karnej, lecz ocen wiarygodności pomówienia dotyczą wypracowane w tym zakresie przez judykaturę reguły. W szczególności musi istnieć materiał dowodowy, choćby o charakterze pośrednim, pozwalający na dokonanie weryfikacji wiarygodności tych wyjaśnień (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2014r., SNO 16/14). Zgoda na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, a więc uznanie, że zachodzi dostatecznie uzasadnione podejrzenie popełnienia przez niego przestępstwa (art. 80 § 2c Prawa o u.s.p.) nie może być oparta wyłącznie (samodzielnie) na jedynym dowodzie z wyjaśnień podejrzanego (zwłaszcza uprzednio skazanego przez sędziego), jeżeli nie jest on poparty, czy choćby uwiarygodniony innymi dowodami. Samodzielnie nie jest to bowiem dowód w dostatecznie wysokim stopniu uprawdopodobniający popełnienie przestępstwa i oparcie się wyłącznie na nim prowadziłyby do bezpodstawnego obalenia domniemania uczciwości (niewinności) sędziego jako osoby o nieskazitelnym charakterze, spełniającej najwyższe wymagania moralne (zob. uchwały Sądu Najwyższego: z dnia 7 lipca 2004 r., SNO 28/04, OSNSD 2004, nr II, poz. 37; z dnia 20 września 2007 r., SNO 58/07, OSNSD 2007, poz. 11. oraz postanowienie Sądu najwyższego z dnia 12 czerwca 2003 r., SNO 29/03, OSNSD 2003, nr I, poz. 14). Taki powinien być punkt wyjścia w ocenie zasadności wniosku, a więc w pierwszej kolejności dokonaniu oceny dowodów, a w drugiej – ocena spełnienia przesłanki uchylecia immunitetu.

Wbrew odmiennemu zapatrywaniu skarżącego, Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny z obowiązków tych wywiązał się należycie, dokonując szczegółowej i wnikliwej analizy zebranego w sprawie materiału dowodowego. Sąd ten, mając na względzie, że zawarte we wniosku zarzuty sformułowane zostały wyłącznie w oparciu o wyjaśnienia (zeznania) P. J. i M. K. – osób uprzednio karanych, przeciwko którym prowadzone było postępowanie karne, dokonał obszernej i drobiazgowej analizy ich depozycji, w wyniku czego wskazał na rażące sprzeczności i niekonsekwencje co do istotnych okoliczności sprawy, w tym co do dat, miejsca oraz sekwencji zdarzeń rzekomego wręczenia korzyści majątkowych. Dostrzegając, że podstawą wniosku było pomówienie, Sąd Apelacyjny prawidłowo zdyskwalifikował relacje P. J. i M. K., wskazując, że były one niekonsekwentne, wzajemnie sprzeczne oraz wykluczające się i nie zostały potwierdzone innymi dowodami.

Pomówienie może być uznane za pełnowartościowy dowód tylko wówczas, gdy w kontekście określonych ustaleń nie jest sprzeczne z innymi dowodami, przede wszystkim nie relacjonuje różnych wersji tego samego zdarzenia. Sam fakt złożenia przez oskarżonego wyjaśnień obciążających inną osobę nie dowodzi jeszcze, że okoliczności i fakty w nich zawarte rzeczywiście miały miejsce, lecz jest tylko informacją o faktach wymagających potwierdzenia lub wyłączenia za pomocą środków dowodowych przewidzianych w Kodeksie postępowania karnego. Pomówienie należy oceniać z ponadprzeciętną skrupulatnością, tak aby ocena pomówienia jako podstawy faktycznej co do winy pomówionego nie nasuwała żadnych zastrzeżeń (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2007 r., SNO 20/07, nie publ.).

Skarżący oparł zażalenie na zarzucie dokonania dowolnej oceny materiału dowodowego. Jednocześnie jednak nie wskazał konkretnie na czym owa dowolność miała polegać. Nie przytoczył, jakie dowody zostały przez Sąd Apelacyjny pominięte, bądź też z jakiego powodu zostały one, zdaniem skarżącego, niewłaściwie ocenione. Tymczasem formułując podniesiony zarzut, należało powołać dowody, których Sąd nie wziął pod uwagę, a które - w ocenie skarżącego - mają znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

Prokurator, kwestionując ustalenia Sądu, w uzasadnieniu podniesionego zarzutu dokonał ogólnikowego opisu przebiegu postępowania przygotowawczego prowadzonego przeciwko P. J. w sprawie [...] przez Prokuraturę Rejonową w [...]; z relacji tej nie wyprowadził jednak konkluzji istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Można przypuszczać, że – według skarżącego - za zasadnością wniosku przemawia fakt, że prokurator w powołanym postępowaniu przygotowawczym dopuścił się błędów i niezasadnie umorzył postępowanie przygotowawcze przeciwko podejrzanemu P. J., co mogłoby potwierdzać zeznania (wyjaśnienia) P. J. i M. K. o korupcyjnych działaniach sędziego i prokuratora. Prokurator nie wyjaśnił jednak, czy wskutek kontroli przebiegu powołanego postępowania zostały podjęte czynności nadzorcze, czy wszczęto postępowanie dyscyplinarne lub karne w stosunku do osób odpowiedzialnych za podjęcie decyzji o umorzeniu postępowania i jego zatwierdzeniu, a zwłaszcza, czy toczyło się postępowanie karne przeciwko prokurator I. P. o czyn zarzucany sędziemu w punkcie pierwszym wniosku inicjującego postępowanie w niniejszej sprawie. Racjonalne wydaje się założenie, że skoro w ocenie prokuratora pomówienia sędziego i prokuratora były wiarygodne, to postępowania dyscyplinarne i karne powinny być skierowane przeciwko obu

funkcjonariuszom publicznym.

W ocenie Sądu Najwyższego, Sąd Apelacyjny prawidłowo, rzetelnie i skrupulatnie dokonał oceny wiarygodności relacji P. J. i M. K. oraz wszechstronnie ocenił zgromadzony w niniejszej sprawie materiał dowodowy, wyprowadzając z nich trafne wnioski. Niewątpliwie obowiązkiem wnioskodawcy jest wskazanie dowodów, które uprawdopodobniają, że sędzia dopuścił się czynów, za które powinien być pociągnięty do odpowiedzialności karnej. W niniejszej sprawie takich wiarygodnych dowodów nie przedstawiono. Zarzut sformułowany w zażaleniu z omówionych względów nie mógł zostać uznany za zasadny.

Kierując się przedstawionymi względami, Sąd Najwyższy - Sąd Dyscyplinarny uchwalił jak na wstępie.